

УДК 352:332.146.2(477)

DOI: 10.35432/tisb352026355078

Людмила Приходченко

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та регіоналістики
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0002-6454-6729>
e-mail: liudmyla.prykhodchenko@gmail.com*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ БАГАТОРІВНЕВОГО ВРЯДУВАННЯ

У статті здійснено комплексне дослідження теоретичних та практичних засад забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану та євроінтеграційних процесів. Автор обґрунтовує, що забезпечення сталого розвитку територій сучасної України реалізується через механізми багаторівневого врядування, яке передбачає перехід від жорсткої вертикальної ієрархії до координаційної моделі взаємодії між державними органами, місцевим самоврядуванням, бізнесом та громадянським суспільством. У роботі виокремлено два ключові підходи до розуміння стабільності, а саме глобальну сталість, що визначається сукупністю показників на рівні громад світу, та забезпечення сталого розвитку як вертикальну систему нормативного, фінансового та методичного супроводу від глобального до місцевого рівня.

В межах дослідження проаналізовано розгалужену систему нормативно-правових актів України, що складають підґрунтя екологічної трансформації та соціально-економічного балансу, включаючи закони про стратегічну екологічну оцінку, державну регіональну політику та національну адаптацію Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року. Особливу увагу приділено трансформації ролі субнаціонального рівня, де територіальна громада постає головним майданчиком для впровадження інновацій. На основі аналізу успішного досвіду Слобожанської, Баранівської, Мереш'янської, Тячівської та Шацької громад визначено спільні детермінанти їхнього успіху, серед яких наявність довгострокових стратегій, активне партнерство з міжнародними інституціями, цифровізація управління та пріоритет енергоефективності.

Запропонований автором алгоритм управління, що поєднує довгострокове планування із залученням мешканців та відповідальним використанням ресурсів, дозволяє громадам трансформувати стратегічні цілі у реальні кроки з покращення якості життя. Наукова новизна роботи полягає в узагальненні та обґрунтуванні моделі ідеальної територіальної громади сталого розвитку. Фундаментом цієї моделі визначено інституційну спроможність та ефективне управління, що базується на принципах прозорості, участі громадян та публічно-приватному партнерстві. В межах запропонованої моделі синхронізовано три вектори розвитку, до яких належать соціальна сталість із фокусом на людиноцентризмі та інклюзії, екологічна сталість через раціональне природокористування і зелену енергетику, а також економічна стійкість шляхом підтримки місцевого підприємництва та впровадження смарт-рішень. Автор доводить, що стратегічне планування в межах багаторівневого врядування є необхідною умовою для відновлення та подальшого сталого розвитку громад у повоєнний період.

Ключові слова: сталий розвиток, територіальні громади, багаторівневе врядування, органи публічної влади, інституційна спроможність, принципи концепції демократичного врядування.

Lyudmila Prykhodchenko

*Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor,
Professor of the Department of Public Administration and Regionalism
ESI of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University
<https://orcid.org/0000-0002-6454-6729>
e-mail: liudmyla.prykhodchenko@gmail.com*

ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF MODERN UKRAINE ON THE BASIS OF MULTI-LEVEL GOVERNANCE

The article provides a comprehensive study of the theoretical and practical foundations for ensuring the sustainable development of territorial communities amidst contemporary challenges, particularly martial law and European integration processes. The author argues that ensuring the sustainable development of territories in modern Ukraine is implemented through multi-level governance mechanisms, which involve a transition from a rigid vertical hierarchy to a coordinated model of interaction between state authorities, local self-government, business, and civil society. The study identifies two key approaches to understanding sustainability, namely global sustainability, determined by a set of indicators at the level of world communities, and the provision of sustainable development as a vertical system of regulatory, financial, and methodological support from the global to the local level.

Within the research, a complex system of Ukraine's regulatory acts forming the basis for green transformation and socio-economic balance is analyzed, including laws on strategic environmental assessment, state regional policy, and the national adaptation of the UN Sustainable Development Goals until 2030. Particular attention is paid to the transformation of the subnational level's role, where the territorial community emerges as the primary platform for implementing innovations. Based on the analysis of the successful experience of the Slobozhanska, Baranivska, Merefianska, Tiachivska, and Shatska communities, common determinants of their success are identified, including the existence of long-term strategies, active partnership with international institutions, digitalization of management, and the priority of energy efficiency.

The management algorithm proposed by the author, which combines long-term planning with citizen engagement and responsible resource use, allows communities to transform strategic goals into real steps to improve the quality of life. The scientific novelty of the work lies in the generalization and substantiation of the model of an ideal territorial community for sustainable development. The foundation of this model is defined as institutional capacity and effective management based on the principles of transparency, citizen participation, and public-private partnership. Within the proposed model, three development vectors are synchronized: social sustainability focusing on human-centricity and inclusion, environmental sustainability through rational nature management and green energy, and economic resilience by supporting local entrepreneurship and implementing smart solutions. The author concludes that strategic planning within multi-level governance is a necessary condition for the recovery and further sustainable development of communities in the post-war period.

Keywords: sustainable development, territorial communities, multi-level governance, public authorities, institutional capacity, principles of the concept of democratic governance.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Питання забезпечення сталого розвитку територіальних громад України на засадах багаторівневого врядування є предметом наукових пошуків як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, практиків – публічних службовців на різних рівнях управління. Така ситуація викликана тим, що ефективність та дієвість прийнятих управлінських рішень, їх реалізація потребує координації зусиль та ресурсів всіх зацікавлених сторін, низки переговорів між формально незалежними, але функціонально

залежними один від одного акторами, що перебувають у складних і постійно змінних стосунках один із одним, на різних рівнях управління. Адже всі учасники багаторівневого врядування є партнерами (окрім органів публічної влади передбачається залучення приватних і громадських структур) і можуть виступати в ролі ключового суб'єкта, оскільки єдиний центр управління змінюється на координаційний.

Розбудова системи багаторівневого врядування в Україні є логічним продовженням реформи децентралізації і передбачає чіткий розподіл повноважень між різними рівнями влади з метою наближення до потреб населення діяльності органів публічної влади, що є вкрай необхідним для зміцнення державності та сталого розвитку України. Для цього на часі розроблено проєкт Закону України «Про засади розмежування та розподілу повноважень між рівнями публічного врядування», ухвалено закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування» [6]. Він встановлює нові правила забезпечення законності рішень органів місцевого самоврядування, прийнятих ними на виконання делегованих державою повноважень. Тобто, питання децентралізації владних повноважень залишається одним із пріоритетів уряду та зважаючи на воєнні виклики та перспективи євроінтеграції потребує уточнення завдань і визначення нових заходів, необхідних для завершення реформи та подальшого розвитку місцевого самоврядування і територіальної організації влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проведений огляд представлених у відкритому доступі наукових публікацій показує, що здобутків зарубіжних і вітчизняних вчених з питань аналізу багаторівневого врядування та сталого розвитку, застосування принципів засад цих концепції під час і реформування системи публічного управління, діяльності органів публічної влади не бракує.

Починаючи від досліджень Marks, G., Hooghe, L. and Blank, K. від початку 90-х рр. ХХ ст. теорія багаторівневого (мережевого) управління здобуває все більше прихильників саме через скоординованість дій всіх учасників, що засновані на публічно-приватному партнерстві. По-суті, всі елементи концепції багаторівневого врядування застосовувалися задовго до того, як був винайдений сам термін, оскільки вона виникла як вертикальне розташування і спосіб передати складні взаємозв'язки між внутрішнім та міжнародним рівнями влади, представляючи достатньо спрощене розуміння процесу розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень.

Серед вітчизняних дослідників варто зосередити увагу на працях: Сторонянської І. та Л. Бенюк (засади концепції багаторівневого врядування в системі місцевого та регіонального розвитку) [9], І. Дехтярової (особливості багаторівневого регіонального врядування, механізм взаємодії суб'єктів багаторівневого регіонального управління) [4], В. Суворова (інтегровані підходи до можливостей трансформації багаторівневого врядування) [10] тощо.

Стосовно ж сталого розвитку, то маємо дисертаційне дослідження З. Бурик, напрацювання Панчишина Т. та Вдовина М. (2023) (компоненти сталого розвитку територіальних громад та регіонів в умовах суспільно-політичних викликів), Кусп'як Г. та Кусп'як І. (засади сталого розвитку), Івашко О. щодо збалансованого соціально-економічного розвитку та низку інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Узагальнюючі відомі публікації вітчизняних та зарубіжних дослідників слід зазначити, що вони, під час досить детально, але, разом з тим, розкривають лише окремі аспекти концепцій багаторівневого врядування та сталого розвитку, оскільки, на часі не сформовано навіть усталених ключових понять, до того ж сьогодні щоразу продукує нові виклики, перед якими постають органи публічної влади, тож їх діяльність зазнає відчутних

змін, а тим більше в умовах воєнного стану та подальшого повоєнного відновлення.

В цьому плані слід виділити нагальність вирішення таких питань:

- окреслити нормативно-правові засади забезпечення сталого розвитку;
- дослідити підходи щодо досягнення стану сталого розвитку та його підтримки;
- обґрунтувати засади багаторівневого врядування, на яких відбувається забезпечення сталого розвитку громад та територій сучасної України;
- проаналізувати успішні практики реалізації засад сталого розвитку територіальних громад та узагальнити модель «ідеальної територіальної громади сталого розвитку» на засадах багаторівневості.

Вказані питання й досі залишаються не розкритими в науці публічного управління та адміністрування повною мірою, що і зумовлює вибір даної тематики і її нагальність.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування сутнісних та змістовних характеристик засад багаторівневого врядування та забезпечення сталого розвитку територіальних громад України в умовах воєнного стану з урахуванням особливостей, викликів та змін сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Необхідність виконання Порядку денного XXI на століття [7] на міждержавному та національному рівнях спонукає кожен країну реалізовувати державну конкурентно-орієнтовану політику переходу до соціально-економічного й екологічно збалансованого розвитку з урахуванням зазначених закономірностей і принципів, основних етапів і напрямів, в органічному поєднанні з національними стратегічними цілями й пріоритетами, застосовуючи ефективні засоби їх досягнення, передбачаючи очікувані наслідки. Тож для переходу України на засади концепції сталого розвитку – забезпечення високої якості життя нинішнього і майбутніх поколінь шляхом збалансованого соціально-економічного розвитку, забезпечення можливості відтворення навколишнього природного середовища, раціонального використання природно-ресурсного потенціалу країни, забезпечення здоров'я людини, її екологічної та соціальної захищеності – створена досить потужна нормативно-правова база. Так, маємо засадничі документи, які базуються на принципах сталого розвитку, і складають підґрунтя для розробки та реалізації відповідних стратегій територіального та місцевого розвитку:

- Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII;
- Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 №156-VIII – визначає повноваження та інструменти (стратегії, планування, фінансування);
- Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020 від 12 січня 2015 р. № 5/2015;
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [12];
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII (23.05.2017) – регламентує процедуру оцінки впливу проєктів на довкілля, публічні консультації та врахування екологічних ризиків у прийнятті рішень;
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» № 2354-VIII (20.03.2018) є важливим інструментом «зеленої» інтеграції стратегій, оскільки передбачає оцінку документів державного планування (стратегії, плани) з точки зору їхнього впливу на довкілля;
- Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 та Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки (Постанова КМУ № 695 від 05.08.2020), визначає пріоритети та інструменти регіональної політики (територіально-орієнтований підхід, плани заходів, моніторинг);
- Указ Президента України № 722/2019 – «Про Цілі сталого розвитку України на

період до 2030 року» (формалізує національну адаптацію Цілей сталого розвитку ООН і встановлює моніторинг їх реалізації);

- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 9 липня 2022 року № 2389-ІХ;

- Закон України «Про управління відходами» № 2320-ІХ (20.06.2022) – впроваджує сучасні принципи поводження з відходами, є надзвичайно важливим для екологічної складової сталого розвитку.

А також базове екологічне законодавство, яке встановлює екологічні права, обов'язки і повноваження органів влади, наприклад, Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-ХІІ (1991) та супутні екологічні закони, Земельний кодекс, Водний кодекс, Лісовий кодекс та ін., закони та акти з містобудування і просторового планування тощо.

Узагальнення напрацювань зарубіжних та вітчизняних вчених із питань розвитку суспільства чітко позначаються два різних підходи щодо досягнення стану сталого розвитку та його підтримки: глобальна сталість та забезпечення сталого розвитку. Якщо перше визначається сукупністю показників сталого розвитку громад світу, то відповідно, має розпочинатися та підтримуватися на рівні територіальної громади. Стосовно другого підходу, то нормативно-правове, фінансове, інформаційне, методичне (механізми, технології та інструменти) забезпечення сталого розвитку здійснюється за вертикаллю, починається з глобального (світового) рівня і безпосередньо позначається на рівні територіальної громади. А це означає, що саме територіальна громада є ключовим майданчиком для реалізації переходу до соціально-економічного й екологічно збалансованого розвитку.

Забезпечення сталого розвитку громад та територій сучасної України відбувається на основі багаторівневого управління, прослідковується чітка ієрархія прийняття відповідних рішень та реалізація на різних рівнях: від наднаціонального (проведення самітів, форумів, зустрічей, ухвалення важливих нормативних актів), на національному рівні приймаються рішення про ратифікації міжнародних актів, створюються відповідні інституції для впровадження та реалізації встановлених цілей та завдань, до місцевого рівня – реалізація проектів та ініціатив у конкретній територіальній громаді. Тобто, мова про використання сучасних практик щодо забезпечення сталого розвитку з урахуванням гендерних, соціальних та довкіллевих аспектів, можливості формування партнерств між владою та бізнесом, між владою та неурядовими організаціями, між владою, бізнесом та неурядовими організаціями. Адже траєкторія сталого розвитку зумовлює потребу не тільки у визначенні ресурсної забезпеченості території, збалансуванні економічних, соціальних та екологічних інтересів суб'єктів політики місцевого розвитку, але й врахування традиційних факторів економічного зростання, які його забезпечують. А також застосування нових управлінських підходів до процесу стратегічного планування майбутнього розвитку та властиво стратегічної моделі управління загалом. Мова про ефективне управління та інституційну спроможність. Оскільки сталий розвиток – це не лише стратегічний документ, а реальні дії, які: створюють робочі місця, покращують якість життя, зберігають природу, і роблять громади самодостатніми. Це впровадження принципів сталого розвитку системно й комплексно, тобто не в окремих сферах, а одночасно в економіці, соціальних послугах, екології та врядуванні.

Важливою рисою сучасної трансформації багаторівневого врядування в сучасних умовах стратегічних викликів є зростання ролі субнаціонального рівня, а саме територіальних громад. Це викликано тим, що:

- місцевий рівень є найбільш наближеним до потреб населення;
- структури наднаціонального та субнаціонального рівня починають взаємодіяти напряму;
- зменшується ієрархічний вплив та посилюються горизонтальні зв'язки;

- формуються внутрішні мережі та посилюється співробітництво між органами влади всередині самого субнаціонального рівня;
- інтернаціоналізується горизонтальна взаємодія в межах субнаціонального рівня [9].

І це підтверджується результатами Всеукраїнського дослідження «Багаторівневе врядування в Україні в умовах широкомасштабного російського вторгнення», яке проводилося Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) у вересні-жовтні 2024 року на замовлення Ради Європи в рамках програми «Посилення доброго демократичного врядування і стійкості в Україні» у співпраці з Комітетом Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. Відповідно до якого абсолютна більшість опитаних – 77% – вважає, що після завершення війни країні потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади для збільшення повноважень, ресурсів і відповідальності на місцях. При цьому за процеси відновлення / відбудови лише 16% покладають відповідальність винятково на органи місцевого самоврядування (ОМС), 11 % щоб централізовано відповідала держава. А більшість же респондентів – 65% – хоче бачити партнерську взаємодію органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1]. А це означає, що місцеві громади мають залишатися не тільки фінансово самодостатніми, а й спроможними активно впливати на майбутнє країни. Для цього слід створити умови для сталого розвитку, для покращення якості життя громадян, що потребує побудови потужного партнерства між державою та місцевими органами влади, взаєморозуміння та довіри на всіх рівнях управління.

Тож цілком погоджуємося з В.Негодою в тому, що сильна держава базується на основі сильних громад. Це фундаментальний принцип, який визначає стійкість, ефективність і демократичність будь-якої країни [3]. Тож незважаючи на досягнення реформування місцевого самоврядування, вести мову про її завершення зарано, бо як і будь-яка системна зміна, вона потребує постійного розвитку, адаптації до нових реалій і викликів. Відтак питання – як забезпечити стійкість і ефективність місцевого самоврядування в умовах глобальних криз і внутрішніх трансформацій, як рухатися далі, вдосконалюючи процеси та інтегруючи нові технології, підходи та стратегії сталого розвитку – залишається відкритим.

На підставі аналізу Слобожанської громади (Дніпропетровська обл.) [8], Баранівської громади (Житомирська обл.) [2], Мереш'янської громади (Харківська обл.) [5], Тячівської громади (Закарпатська обл.) [11], Шацької громади (Волинська обл.) [13], діяльність яких переконує в тому, що сталий розвиток – це не лише стратегічний документ, а реальні дії, які: створюють робочі місця, покращують якість життя, зберігають природу, і роблять громади самодостатніми, було виокремлено найважливіші спільні риси. Так, всі вони впроваджують принципи сталого розвитку системно й комплексно, тобто не в окремих сферах, а одночасно в економіці, соціальних послугах, екології, впроваджуючи засади багаторівневого врядування у своїй діяльності. Зокрема:

- наявність довгострокових стратегій розвитку (на 5–7 років), у яких: прописані чіткі цілі, визначені пріоритети сталого розвитку, закладено механізми моніторингу прогресу;
- застосування комплексного підходу, що передбачає збалансовану діяльність за всіма компонентами сталості, в трьох напрямках: економіка – створення нових робочих місць, підтримка МСП, розвиток туризму/індустрії; соціальна сфера передбачає заходи в освіті, медицині, культурі, інклюзію та підтримку молоді; екологія – це енергоефективність, переробка відходів, збереження довкілля;
- обов'язковість партнерства з міжнародними організаціями, що надає підтримку, ресурси, експертизу та можливість адаптації кращих практик: U-LEAD with Europe, GIZ, USAID, DOBRE та іншими;
- енергоефективність і «зелена» трансформація передбачає розробку та реалізацію проєктів з енергоефективності будівель, оновлення вуличного освітлення (LED), сортування

та переробку відходів, розвитку екотуризму або збереження природних територій;

- впровадження цифровізації та прозорості управління як частини інституційної стійкості: публічні бюджети, електронні сервіси, онлайн-інструменти участі мешканців (е-звернення, опитування, громадські бюджети);

- розуміння важливості розвитку людського потенціалу, оскільки саме людина є центром стратегії сталого розвитку, що позначається на підтримці молодіжних центрів, долучення до культурних ініціатив, стимулювання навчання підприємців, розвиток спорту та інклюзії;

- залучення громади до прийняття рішень робить зміни стійкими і такими, що активно підтримуються населенням: громадські слухання, робочі групи зі стратегічного планування, консультації з жителями.

Застосування правильної логіки управління, що базується на алгоритмі: довгострокове планування – участь людей – відповідальне використання ресурсів – екологічність – економічна активність – співпраця з міжнародними партнерами, надає змогу представити узагальнену модель «ідеальної територіальної громади сталого розвитку», фундамент якої складатиме ефективне управління та інституційна спроможність. Засадами сталого розвитку виступатимуть принципи концепції демократичного врядування: прозорості (відкритий бюджет, публічні дані, електронні закупівлі); участі громадян (громадський бюджет, електронні консультації, робочі групи); публічно-приватне партнерство (співпраця з бізнесом та громадянами, участь у міжнародних проєктах, створення міжмуніципальних об'єднань). Їх дотримання забезпечуватиме планування та управління (стратегія розвитку на 5–7 років, регулярний моніторинг показників, професійні команди розвитку у громаді).

Що стосується наступних ключових компонентів, то ними є соціальна та екологічна сталість, економічна стійкість. Зокрема, територіальна громада ставить у центр всієї своєї діяльності людину та якість життя (соціальна сталість), а основними елементами виступають: освіта; охорона здоров'я; соціальні послуги. І, невід'ємною складовою є розвиток культури та заохочення активності населення, їх спонукання до творчості.

Екологічна сталість та ресурсоефективність на практиці означає те, що громада зберігає природу й використовує ресурси раціонально. Зокрема, оберігає природну спадщину, грамотно поводить з відходами, і, звісно, енергоефективність, яка стосується модернізації будівель, впровадження LED-освітлення, відновлюваної енергетики (сонячні, біогаз).

Для того, аби узагальнена модель «ідеальної територіальної громади сталого розвитку» стала реальністю, громада повинна мати конкурентну економіку, яка забезпечуватиме економічну стійкість і розвиток місцевого потенціалу. Мова про підтримку місцевого бізнесу, бізнес-інкубатори та акселератори, отримання мікрогрантів і участь у програмах підтримки малого та середнього підприємництва. Також це залучення інвестицій та розвиток інфраструктури, будівництво промислових або індустріальних парків, логістична доступність. А також запровадження інновацій та цифрова економіка (електронні послуги, підтримка IT-ініціатив, впровадження смарт-рішень тощо).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, аналіз показує, що на часі маємо два різних підходи щодо досягнення стану сталого розвитку та його підтримки: глобальна сталість (визначається сукупність показників сталого розвитку громад) та забезпечення сталого розвитку (нормативно-правове, фінансове, інформаційне, методичне забезпечення сталого розвитку здійснюється за вертикаллю, починається з глобального (світового) рівня і безпосередньо позначається на рівні територіальної громади).

Забезпечення сталого розвитку громад та територій сучасної України відбувається на основі багаторівневого врядування (чітка ієрархія прийняття відповідних рішень та реалізація на різних рівнях; формування партнерства між владою та бізнесом, між владою та

неурядовими організаціями, між владою, бізнесом та неурядовими організаціями; застосування нових управлінських підходів до процесу стратегічного планування майбутнього розвитку – ефективне управління та інституційна спроможність.

Фундамент узагальненої моделі «ідеальної територіальної громади сталого розвитку» складає ефективне управління та інституційна спроможність, впровадження принципів сталого розвитку системно й комплексно, тобто не в окремих сферах, а одночасно в економіці, соціальних послугах, екології та врядуванні. Це громада, яка: ставить людину в центр рішень, має сильну та різноманітну економіку, дбає про довкілля та ресурсоефективність, діє прозоро, стратегічно і з участю мешканців. Найважливішими спільними рисами є: наявність довгострокових стратегій розвитку; застосування комплексного підходу, що передбачає збалансовану діяльність за всіма компонентами сталості; обов'язковість партнерства з міжнародними організаціями, що надає підтримку, ресурси, експертизу та можливість адаптації кращих практик; енергоефективність і «зелена» трансформація; впровадження цифровізації та прозорості управління як частини інституційної стійкості; розуміння важливості розвитку людського потенціалу; залучення громади до прийняття рішень.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку можуть бути дослідження забезпечення сталого розвитку територіальних громад України в умовах повоєнного відновлення з урахуванням стратегічних викликів та змін, що постають перед Україною.

Список використаних джерел

1. Багаторівневе врядування в Україні в умовах широкомасштабного російського вторгнення: звіт восьмого всеукраїнського соціологічного дослідження. Рада Європи, листопад 2024 р., 123 с. URL: <https://rm.coe.int/coe-kiis-report-oct2024-ukr-f/1680b26e25>
2. Баранівська міська об'єднана територіальна громада. URL: <https://mrada-baranivka.gov.ua/>
3. Дегтярьова І. О. Багаторівневе регіональне врядування та багаторівневе регіональне управління: аналіз співвідношення сутнісних характеристик. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління. 2016. № 2(48). С. 124–129. URL: https://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2016/27.pdf
4. Мереф'янська громада (Харківська обл., Харківський район). URL: <https://merefaotg.gov.ua/>
5. Негода В. Багаторівневе демократичне врядування як передумова для сталого розвитку України. Децентралізація. 25 грудня 2025. URL: <https://decentralization.ua/news/19417>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування: Закон України від 5 листопада 2025 року № 4677-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4677-20#Text>
7. Програма дій «Порядок денний на XXI століття»: конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.): пер. з англ. 2-ге вид. Київ: Інтелсфера, 2000. 360 с.
8. Слобожанська територіальна громада (Дніпропетровська обл.). URL: www.facebook.com/slobozhanskagromada/?locale=uk_UA
9. Сторонянська І., Бенюк Л. Концепт багаторівневого врядування в системі регіонального та місцевого розвитку. *Economics and Law*. 2025. 78(3). С. 120–130. DOI: 10.15407/econlaw.2025.03.120 URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economiclaw/article/download/22510/20958>
10. Суворов В. П. Інтегроване багаторівневе врядування і конвергенція концепцій публічного управління в умовах глобальних викликів. *Державне будівництво*. 2024. № 1 (35). С. 98–109. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-08> URL: <https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/24177>

11. Тячівська громада (Закарпатська обл., Тячівський район). URL: <https://tyachiv-city.gov.ua/>
12. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
13. Шацька селищна територіальна громада (Волинська обл.). URL: <https://shsrada.gov.ua/>

References

1. Bahatorivneve vriaduvannia v Ukraini v umovakh shyrokomasshtabnoho rosiiskoho vtorhnennia: zvit vosmoho vseiukrainskoho sotsiologichnoho doslidzhennia [Multi-level governance in Ukraine in the conditions of a large-scale Russian invasion: report of the eighth All-Ukrainian sociological survey]. (2024). Rada Yevropy – Council of Europe, 123. Retrieved from <https://rm.coe.int/coe-kiis-report-oct2024-ukr-f/1680b26e25> [in Ukrainian].
2. Baranivska miska obiednana terytorialna hromada [Baranivka city united territorial community]. (n.d.). Retrieved from <https://mrada-baranivka.gov.ua/> [in Ukrainian].
3. Dekhtiarova, I. O. (2016). Bahatorivneve rehionalne vriaduvannia ta bahatorivneve rehionalne upravlinnia: analiz spivvidnoshennia sutnisnykh kharakterystyk [Multi-level regional governance and multi-level regional management: analysis of the correlation of essential characteristics]. Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia – State and Regions. Series: Public Administration, 2(48), 124–129 Retrieved from https://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2016/27.pdf [in Ukrainian].
4. Merefianska hromada (Kharkivska obl., Kharkivskiy raion) [Merefa community (Kharkiv region, Kharkiv district)]. (n.d.). Retrieved from <https://merefaotg.gov.ua/> [in Ukrainian].
5. Nehoda, V. (2025). Bahatorivneve demokratychnе vriaduvannia iak peredumova dlia staloho rozvytku Ukrainy [Multi-level democratic governance as a prerequisite for sustainable development of Ukraine]. Detsentralizatsiia – Decentralization. Retrieved from <https://decentralization.ua/news/19417> [in Ukrainian].
6. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennia zakonnosti ta prozorosti v diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia: zakon Ukrainy vid 5 lystopada 2025 roku No. 4677-IX [On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding ensuring legality and transparency in the activities of local self-government bodies: law of Ukraine of November 5, 2025, No. 4677-IX]. (2025). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4677-20#Text> [in Ukrainian].
7. Prohrama dii «Poriadok denniy na XXI stolittia»: konferentsiia OON z navkolyshnoho seredovyshcha i rozvytku v Rio-de-Zhaneiro (Samit «Planeta Zemlia», 1992 r.) [Action Program "Agenda for the 21st Century": UN Conference on Environment and Development in Rio de Janeiro (Earth Summit, 1992)]. (2000). Kyiv: Intelsfera, 360 [in Ukrainian].
8. Slobozhanska terytorialna hromada (Dnipropetrovska obl.) [Slobozhanska territorial community (Dnipropetrovsk region)]. (n.d.). Retrieved from www.facebook.com/slobozhanskagromada/?locale=uk_UA [in Ukrainian].
9. Storonianska, I., & Benovska, L. (2025). Kontsept bahatorivnevoho vriaduvannia v systemi rehionalnoho ta mistsevoho rozvytku [Concept of multi-level governance in the system of regional and local development]. Economics and Law, 78(3), 120–130. DOI: 10.15407/econlaw.2025.03.120 Retrieved from <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economiclaw/article/download/22510/20958> [in Ukrainian].
10. Suvorov, V. P. (2024). Intehrovane bahatorivneve vriaduvannia i konverhentsiia kontseptsiy publichnoho upravlinnia v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Integrated multi-level governance and convergence of public administration concepts in the conditions of global challenges]. Derzhavne budivnytstvo – State Building, 1(35), 98–109. DOI: 10.26565/1992-2337-

2024-1-08 Retrieved from <https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/24177> [in Ukrainian].

11. Tiachivska hromada (Zakarpatska obl., Tiachivskyi raion) [Tiachiv community (Zakarpattia region, Tiachiv district)]. (n.d.). Retrieved from <https://tyachiv-city.gov.ua/> [in Ukrainian].

12. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part]. (n.d.). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].

13. Shatska selyshchna terytorialna hromada (Volynska obl.) [Shatsk settlement territorial community (Volyn region)]. (n.d.). Retrieved from <https://shsrada.gov.ua/> [in Ukrainian].